

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Conuenienterne Isidorus, & qui illum sequuntur, ciuiles leges iusque
humanum diuidant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Legum
multitu
do vitio
fa.

Isidor.

August.

vili, quod respectu sunt diuersorum esse
diuina. Vnde id maxime legiferi debent
considerare, ne legū multitudine subditos
obiurent: sed illis essent in contenti, quae
sunt penitus necessariae: non ipsa multitu
do sit statim impossibilis. Vnde illico effi
ciuntur veluti araneorum tela, quibus mu
ltae arcantur, non leones. Legum in qua
immodica turba hoc solum praestat, vt bo
ni & mites, qui legibus non indigent, circū
septi viuant, pernicaces autem & indomi
ti leges plures habeant, quas pessundet ad
suas; explendas libidines. Sed ad eundem
finem legis per quam maxime decens est,
vt nulla sit obcuritate obuoluta, ne ad ca
pandos ignorantes multicipula fiat, sed sit
visq; adeo manifesta, vt transgressorum ne
mo possit non eam intellexisse. Vnde eodē
titulo de legibus, & constitutione, legimus.
Leges sacratissimae quae constringunt homi
num vias, intelligi ab hominibus debent,
vt vniuersi praescripto earum manifestius
cognito, vel inlubita declinent, vel permis
sa sectentur. Vnde q; vt eundem legum fi
nem palam Isidorus indicaret, quasi om
niū compendium concludit dicens. Nullo
privato commodo sed pro cōmuni ciuiū
vtilitate cōscripta. Etenim vniuersi regem
ac tyrannum hac sola rōne intereunt, quod
ille in cōde bonū, hic aut in suum priuatum
cuncta refert, sic & inter legē bonā & malā
hoc idē est interstitium. At vero cum alijs
modis & respectibus leges possint pro pri
uato commodo conlitiuit, ille esset omniū
pessimus ac pestilentissimus: si huius gratia
conderentur. Videlicet, vt vel transgresso
rum multis, vel dispensationum frequen
tia, legislatorum ararium dilererent, aut
aulicorū res auerterent. Optime ergo ait
1. ad hb. arb. Aug. quod lex iniusta non est
lex, & eleganter 2. de legib. C. Cōstat pro
fecto ad salutē ciuiū, ciuitatumq; incolumi
tatem, vitamque hominum quietā & bea
tam, conditas esse leges, eosque qui primū
eiusmodi scita sanxerunt populis ostendit
se ea se scripturos atq; laturos, quibus illi
scriptis susceptisq; honeste beateque viue
rent, quaeq; ita cōposita, stataq; essent, eas
leges videlicet nominarunt. Ex quo intelli
gi par est, eos qui perniciose & iniusta po
pulis iusta descripserint, cū contra fecerint
quā politici professiq; sint, quiduis potius
iulisse quam leges, vt perspicuum esse pos
sit, in ipso nomine legis interpretando inef

se vim & sententiam iusti, & iuris colendi
At quod opus est testibus? Lex, regula est,
regula autem nisi recta sit, suam non reti
net naturam, lex verò iniusta, obliqua est:
nihil ergo minus quam lex.

Primū igitur, tertiumq; argumentum, per
ea quae supra obiecimur, plane soluta sunt.
Ad secundum autem respondetur Quod cō
suetudo, antequam scripta sit, vim hēt legis
vt ff. de leg. l. d. uturna, & l. sed ea. ait. Iuri
conf. differi tamen à lege quae reipublice
consensu scribitur. Dēt aut lex poni quae cū
patriae consuetudine non pugnet: nisi con
suetudo abiectū digna sit. Ad quattu ar
gumentū, respondetur, quod cū humanarū
rerū casus tantae sint varietati subiecti, nul
latenus quaeunt leges tanta constitui certi
tudine quin quāq; sint ex aequa & bono in
terpretanda. Nā & lex ipsa naturalis de red
dendo deposito, deficit, dum ab eo petitur
nocere parat. pari modo lex quae capite pu
nit homicidam, deficit, cum quis vxorem
occidit in adulterio deprehensam. Quae p
pter (vt eodē citato loco ait Arist.) defectus
hūmōi non sunt in legē, sed in rebus ipsis hu
mani, quarū casus nequeunt certius com
prehendi. Quae utique de causa appositissi
me lex comparatur regulae Lesbiae, Erat. n.
Insula vbi lapides praesua intractabili du
ritiae, nequibant eudendo quadrari, vt ada
ptarentur ad regulam. Et ideo vice versa
regula, quae idcirco non ferrea sed plūbea
erat, flectebatur, vt gibbositati lapidis ada
ptaretur, quod sū regulae curuitate depra
hendere in muro sedes, vel sternere tur
locus cui aptius in sideret. Vnde fit conse
quens, vt cum lex ob necessitatem ex aequo
& bono accommodatur rebus, illam Arist.
obliquitatem non tribuerit vitio, sed laudi
propter inconstantiam rerum humanarū.
Sed tamen extra talem necessitatem
merito male audit regula Lesbia, puta
dum lex vel ad principum voluntatem in
flectitur, vel alias ob causas, non mores ad
legem collimantur, sed lex ad mbrum cor
ruptelam detorquetur.

ARTICVLVS III.

*Utrum conuenienter fidores qui illam se
quuntur, ciuiles leges itaque huma
nem diuidant.*

Tandem in hoc postremo gōnis arti
culo videndum est vtrū diuisiones

Ad secū
dum.

Ad quar
tum.

Aristot.

Lex sim
lis regu
lae.
Lesbiae.

Prima ratio.
 à parte, negatiua.

humani iuris conuenienter fiant. Et arguitur à parte negatiua: Ius humanum diuidunt tam Isidorus quam leges ciuiles, in ius gentium, & ciuile: vt patet dist. 1. & ff. de iustitia & iure. Vbi post ius naturale, quod contra humanum opponitur, subiungitur ius gentium, & ciuile. Ius autem gentium potius ad naturale pertinere videtur, quam ad ciuile: quandoquidem conclusio est naturalis iuris: quare Isidorus ipse qui dixerat, ius naturale est commune omnium nationum, subdit ius gentium, inde sic appellari, quod ipsos omnes ferè gentes vtuntur: ergo inepta est diuisio. Secundo arguitur. Fit alia legum diuisio: in leges sacerdotum, & militum, quæ quidem, sumitur ex diuersis officijs igitur cū penè innumera sint officia, opificiaq; Reipublicæ, in infinitum producenda esset illa diuisio. Tertio arguitur: ius ciuile diuiditur in Senatusconsultum, & plebiscita, & alia id genus: hæc autem tantum materialiter differre videntur vide licet, tanquam leges a pluribus vel paucioribus posite: non autem formali ratione iubendi: materialis vero diuisio non cadit sub arte, quia procedere potest in infinitum sicut si dicat leges Athenensium vel Lacedæmoniorum vel Romanorum: illa ergo nequaquam est artificiosa diuisio. Et eodem modo impugnatur partitio alia qua leges diuiduntur in Corneliam, Iuliam, Semoniam, & alias quæ à solis auctoribus fortitūtur diuersa nomina. Cū enim abiq; numero sint auctores, absque arte fit talis diuisio. In contrarium facit tum Isidorus, tum etiam legis prudentum auctoritas.

Secunda ratio.

Quæstio præfens vnica conclusione dissoluitur, quæ est hæc: Ius humanum, vt id est fit quod lex humana, quadifariam ea arte diuiditur. Vnum quodque enim genus secundum id quod in eius ratione continetur per se diuiditur, & (quod aiunt) formaliter, non autem penes id quod sibi fortifecus accidit, sicut animal, quia in se continet animam, quæ ratione intrinseca, vel rationalis est, vel irrationalis, per se diuiditur in rationale & irrationale, non tamen in album & nigrum, sicut coloratum: in ratione autem legis humanæ, quatuor per se includuntur, ergo tot modis potest in species diuidi. Primum namq; quod legi humanæ per se cõpetit, est deriuari (vt art. 2. diximus) a iure diuino, idq; dupliciter cõtingit, scilicet & per modum naturalis illationis, & per

Tertia ratio.

modum arbitriæ determinationis, igitur penes has differentias primum omnium distribuitur ius humanum, in ius gentium, & ciuile. Dicitur n. ius gentium, quidquid mortales ex principijs naturalibus per modum conclusionis ratiocinati sunt. Exempla sūt manifesta: Sciatamus illud naturale principium. Vita humana in pace & tranquillitate sustentanda est, & cõsoluenda. Inde subsumpta altera premissa, quod natura corrupta in cõmuni viuens, neq; agros coleret diligenter, neque in pace viueret, gentes intulerunt diuidendas esse possessiones. Ex eodem itidem principio eliciuntur seruitutis legem nam aliter seruari nequiverat hostis in bello. Rursus ex eodem principio, subiuncta altera premissa, quod homines, ciuile animal, sustentare se nequeunt, nisi vicarijs se opentis mutuo iuuent, intulerunt leges omnes venditionis, locationis, impignorationis, aliarumque commutationum, pactorum & conuentorum, vt hñ ff. de iust & iure. Ex hoc iure, quibus humana societas colligatur & sustinetur. Quidquid verò per modum determinationis generis per spem cõstitutum est, ius appellatur ciuile. Vnaqueque n. ciuitas, aut respublica sua sanxit particularia scita. Vt ex illo naturali principio, Deus sacrificijs colendus est, diuersa instituta sunt sacrificia, bonum laut caprorum, & (vt ait s. Eth. Arist. ca. 7.) capti dijs, sed non duas oves mactare. Sæcriteria vero antiquæ legis diuinitus instituta sunt, & facta sanctum nostrum Eucharistia, ab ipso redemptore, qui factus est pro nobis hostia & sacrificium. Leges etiam (vt dicebamus) penarum quibus diuersis malefactorum generibus diuersa sūt supplicia decreta ad ius ciuile pertinent. Itaq; ius naturale abiq; vlla ratiocinatione scriptum est in mentibus nostris, ius autem gentium naturali ratiocinatione, abiq; hominum cõuentu, & longo consilio inde elicitum, ius autem ciuile arbitratu hominum: in vno cõuentu cõciliū cõstitutum. Vñ Isidorus li. 5. c. 3. q. refertur dist. 1. Ius inquit, ciuile est, quod quilibet populus vel ciuitas sibi propriū diuina humanaq; causa cõstituit. Vnus hinc tibi oboritur scrupulus, rñso d. g. ous. Consequens enim ex his fieri videt, præcepta Decalogi esse de iure Gentium, quoniam quidem (vt supra visum est) ex principijs naturalibus conclusiones eruntur. Consequens autem hoc falsum est, nam quantum ad radicem de iure naturæ censetur, quantum verò ad

Isidor.
Conclõ
responsi
ua.
Ostenditur
conclõ.

Discrimen in ius naturale, gentium, ac ciuile. Isidor. Sciupulus.

explica.

explicationem & positionem, de iure Diuino, tum antiquo, tum et Evangelico. Ad hoc tamen respondeatur, quod ratione originis est ius gentium de iure nature, licet ratione illationis ac positionis nuncupetur ius gentium, ob id quod nihil verat, si ante legem scriptam Decalogus censeretur posteriori modo iure gentium. Tamen si propter evidentiam proxima illationis, forsitan non fortiretur nomen nisi iuris naturae. Nam est Decalogus adeo patet, ut principis naturalis iuris sit proximus. At vero quod caligante iam mortali mente, praetera illo digito Dei in tabulis exarata sunt, nomen obtinuerunt diuini iuris. Non quod supra naturam sint, sed quia Deo auctore exposita. Per hoc sequitur argumentum primum ius gentium, sic non negatur quodam modo esse naturale, ut in ceteris ab illo differre per illationem: tunc praesertim dum longius conclusio a principis distat. Secunda collectio humanae legis est, ordo ad eum bonum. Et si hunc ordinem diuiditur respectu diuersorum officiorum ac ministrorum, qui egerias operas nauat eum bono: ut est lex sacerdotum, qui religionis cultu consecretantur. Et leges militum, qui publici sunt custodes legesque magistratum, qui iustitiae administrandae prebentur. Haud inde fit consequens (ut secundo loco ante quodam arguebatur) multiplicandam esse hanc diuisionem ad opificum numerum qui sunt in republica. Nam alij non sunt publici eius ministri eum bono deputati, sed particularibus necessitatibus inseruientes. Tertio conuenit legi humanae ab illis institui, qui publica funguntur administratione reipublicae: generis autem reipublicae (ut supra iam secundum Aristotem in Polit. diximus) multae sunt species. Alia enim est Aristocrazia, id est, optimarum principatus: quare leges quae ab illis eduntur, nuncupantur Senatusconsultis: responsa prudentum &c. Secunda regiminis species est, Oligarchia, id est, paucorum diuitemque & potentium principatus. Et si hoc sumitur ius praetorum, quod est de honorarium. Tertium regimen est Democrazia, hoc est, popularis potentia: cuius leges dicuntur plebiscita. Aliud autem dicitur regimen tyrannicum, de qua specie propter eius corruptionem nullum sumitur legum nomen. Sed quantum regiminis institutum, est regnum. Et secundum hoc sumitur species legum, quae dicuntur consti-

tutionem principum. De quibus extat titulus 1. lib. Digestorum Cuius prima lex est, Quod Principi placuit, legis habet vigorem. Aristotem autem ex his videtur aliud comminisci quod ei forsitan optimum iudicatum est. Et ex hoc (ut auctor est Isidorus) natae sunt leges, quas maiores natas simul cum plebeius ianxerunt. Et per haec satisfactum est tertio argumento. Haud enim harum differentiae legum ob numerum tantum legumlatorum discernuntur, immo ob species regiminis diuersas. Quocirca non est eadem ratio diuisionis legum in Romanas, Athenienses, Lacedaemones, &c. Haec enim non specifica, sed prorsus numerica est. Quantum, quod lex humana sua ratione includit, est componere humanos mores, diuersosque ad insultus compefcere. Ex hac ergo parte sumitur diuisio legum in legem Iuliam de adulterio & Cornel. de iur. & Aquilia, & alias: quae licet a suis autoribus nota traxerunt, tamen non solum hac ratione discrepant (quod quarto argumento impugnabatur) sed per specificam actionum distantiam, de quibus late sunt. Restant ergo omnia argumenta soluta. Haec autem satis dicta sunt ad exponendum iuris diuisiones. De quibus, praeter loca citata, copiosa fit mentio, ff. de orig. iuris.

QUESTIO VI.

DE POTESTATE LEGIS Humanae.

S. Tho. 1. 2. quaest. 96.

ARTICVLVS I.

Virum lex humana in communi debeat constitui.

Post legis humanae necessitatem qualitate et diuisiones, sequitur de eius potestate, & virtute. Et initio ab eius generalitate sumptum, quaeritur primum, utrum debeat in communi constitui? Et arguitur a parte negativa. Primum ex Philosopho 5. Ethic. ubi ait, de singulis etiam lege iuberi, ut sacra Braside facere, id quod distinguit contra ea quae publicis decretis instituntur. Inde colligitur, leges non in communi, sed in singulari quoque poni. Secundum, leges sunt de actionibus nostris, quae tamen in singulari fiunt, ergo deent in singulari fieri. Tertium lex est mensura iustarum actionum, & mensura,

Aristor. Isidor.

Ad tertium arg.

Quarta collectio legis humanae. Ad quartum.

Argu. 1. partis negatiuae. Aristor.

Argu. 2.

Argu. 3.